NAPI KISLEXIKON

a szegedi rakpartról

A mostani árvíz erősen próbára tette a szegedi rakpartot, a Tiszaparti sétány mellvédjét.

● Hogyan épült ki?

A közúti híd fölött a Tisza élesen kanyarodik, s ennek következtében a szegedi oldalon nehezedik a folyó sodrása. A partkiképzés kettős. Az alsó rakpart magassága a víz 0 pontja fölött 5,7, a sétány szinté kb. 9 méter. Az alsó partfala szádfalak közé fogott betonalapon nyugszik. A szádfalak alsó vége mintegy 6—6,5 méter mély a 0 ponthoz képest. Az egész építmény alapja alatt agyagrétegek között folyós és iszapos homokrétegek vannak. Kimosását elősegítette a meredeken épült partfal, mivel minden szilárd és meredek partfal kedvez a meder kimélyülésének.

● Mióta probléma?

Már egy 1889-beli vizsgálat megállapította, hogy alacsony vízállásokor a partfal alól a homokréteg a mederbe folyik, s a partfal helyenként megroskadt, bedőlt. Ez ellen előbb a partfallal párhuzamosan, hosszirányú védőművet helyeztek a mederbe, s amikor ez nem vált be, keresztirányú fenékgátakat építettek, összesen hármat, a közúti hídnál, valamint 200 méterre alatta és felette, merőlegesen a folyó sodrára. Ezzel a fő célt, a partfal bedőlését hosszú időre megakadályozták.

● Szakad a part?

Azóta sok víz folyt le a Tiszán, s ismeretes, hogy az ötvenes években az alsó rakpart előbb a klinikák előtti részen, majd a közgazdasági technikumnál is megrokkant. Előbbi helyen találtak is megfelelő megoldást a további szakadás megelőzésére, utóbbi orvoslása ezután esedékes. Mindazonáltal elmondhatjuk, hogy a szegedi rakpart — az ellennyomó medencék és a homokzsákmagasítás segítségével — kiállta a 961 centiméteres vízállást, s a ránehezedő nagy nyomást is.

Nehéz a védelmi munka az átázott ruhában, a sáros töltéseken

Medárd meghozta a viharokat

Felhőszakadások Szentestől Kübekházáig

A meteorológusok „távolbalátásában" eddig nem csalatkoztunk, már ami a júniust illeti. Medárd eddig a maga meztelenségében mutatkozott meg, s ha hűséges akar maradni híréhez, akkor beváltja a nép megfigyelése szerinti 40 esős napot. Eddig ugyanis minden napra jutott eső, sőt annyira bőséges, hogy az már sok is. Rendkívüli módon megnehezíti a tiszai, a marosi és a Körös gátjain folyó védekezési munkát, s emellett a mélyebb fekvésű helyeken lakott területeket veszélyezteti, mert a tengernyi csapadék magasabbra emeli az egyébként is fent levő belvizet. Az Alsótiszavidéki Vízügyi Igazgatóságtól kapott információ szerint Szentes térségében és más területeken jelentős erőket összpontosítottak a hirtelen megugrott belvizek elvezetésére.

89 milliméter Nagytőkén

Szerda este és éjjel, valamint csütörtökön délben olyan mennyiségű csapadék hullott Szegeden és környékén, valamint Csongrád megyében és a vízügyi igazgatósághoz tartozó területen, amelyre régen volt már példa. Szegeden 16 óra leforgása alatt két hullámban összesen 35,8 milliméter csapadék hullott. A legtöbb esőt mérték Nagytőkén (89,2), Hódmezővásárhelyen (47,5), Mindszenten (73,1), Atkán (49,3), Deszken (36,8), Gyálaréten (41), Csengelén (46), Mártélyon (34,6), Zalotán (54,5), Körtvélyesen (49,1), Balástyán (27) és Zákányszéken (14). Kübekházán mindössze 9,7 milliméter csapadékot mértek. A kiemelkedő értékek alapján nyomon követhetjük a viharfront útját, amely ha nem is hozott jeget, mégis súlyos károkat okozott a jelenlegi nehéz helyzetben.

A jóslat: 20 viharnap

A meteorológusok a Medárd ittlétével mintegy 20 viharos napot jósoltak júniusra. Ebből már négyet teljesített a rendkívül veszélyes időjárás, amikor is óránként 50 kilométeres sebességgel haladt az eső útjában szél. Jellemző a rendkívüli csapadékértékekre, hogy az Alsótiszavidéki Vízügyi Igazgatósághoz tartozó területen az átlagos júniusi csapadékérték 65 milliméter, Szegeden és környékén pedig 60. Június 1-től a mai napig Szegeden és környékén 55,5 milliméter csapadék hullott, s ha így tart az időjárás, hamarosan elhagyja a júniusok sokévi átlagát. 1968-ban június 1-től június 11-ig mindössze 36,7 milliméter csapadék hullott Szegeden és környékén. Tavaly 1969 júniusában viszont 175,2 milliméter csapadékot mértek nálunk, s utána következett a tartós aszály.

Lassan jön a nyár

Jelenleg meleg, párás, esős időjárásról beszélünk, s ez az állapot még tovább tart, a tengeri nedves levegő átvonulásának zónájában vagyunk, noha lassan bekopogtat hozzánk a naptár szerinti nyár. Medárd további viselkedésétől függ, hogy milyen lesz majd a nyarunk.

Szeged a negyedik ötéves terv küszöbén

Amikor december utolsó napján kilépünk az 1970-es esztendőből, egyúttal a harmadik ötéves népgazdasági terv végére is pontot teszünk. Ebben az időszakban — mint a felszabadulás óta eltelt negyedszázadban többször — voltak ellentmondások és buktatók, az eredmények mégis egyenletesebb fejlődésről tanúskodnak. Szeged szintén nagyot lépett előre. A jövő év január elsejével startoló negyedik ötéves terv azonban minden eddiginél nagyobb lehetőségekkel biztatja a város lakóit.

Szeged fejlődésének legdöntőbb tényezője a városát szerető, tettre kész lakosság. Fontos azonban, hogy a párt- és a tanácsi vezető testületek is értsék a dolgukat és felelősséggel döntsenek a város jövőjéről. Legutóbb a Szeged városi párt-végrehajtóbizottság avégett tekintette át a város ellátottságának általános helyzetét, hogy lássa a lényeges összefüggéseket, a megoldandó problémákat és adottságaink felmérésével kijelölhesse az elérendő célokat. Hasonló szándékkal vitatják majd meg az erről szóló jelentést a városi tanács következő ülésén is.

Mint a többi megyei nagyváros, Szeged is, politikai, gazdasági, művelődési központja saját körzetének. „Riválisai", például Pécs és Miskolc, a nyersanyagokban gazdag vidéknek köszönhetik gyors növekedésüket. Szeged gyarapodását inkább a mezőgazdasági háttér ösztönözte. Itt az állandóan magas talajvíz miatt azonban gyakran bizonytalan a mezőgazdasági termelés, továbbá költségesebbek az építkezések, amennyiben mélyebb, erőteljesebb alapozásra van szükség. Előnye viszont Szegednek, hogy tekintélyes mennyiségben található itt geotermikus energia, ezenkívül erőteljes beruházásokkal kecsegtet a szénhidrogéntermelés. A röszkei és a nagylaki határállomások közelsége, a Tisza és a sok napfény vonzása miatt élénkül az idegenforgalom.

A mintegy 120 ezer lakosú Szeged továbbra is csak az ötödik helyet foglalja el a magyar városok sorában, s lélekszáma nem annyira a természetes szaporulat, inkább a bevándorlás következtében, évente átlagosan 2,5 ezerrel gyarapodik. Az elmúlt tíz évben mintegy 20 százalékkal nőtt a lakosság száma. Budapest után jelenleg Szeged az ország legsűrűbben lakott városa: ezerhatvanan laknak egy négyzetkilométeren. (Miskolcon 780, Debrecenben 350 négyzetkilométerenként a népsűrűség.) Legtöbben természetesen a Lenin körúton belül élnek, hektáronként 250-en, a külső kerületekben azonban csak 11-en.

Szegedi sajátosság, hogy a nők foglalkoztatottsági aránya itt a legnagyobb: az összes dolgozóknak 52 százaléka asszony, vagy lány. Ennek az a legfőbb magyarázata, hogy Szegeden a könnyű- és élelmiszeripar majdnem kétszer akkora, mint a hasonló városokban. Az a tény, hogy nálunk ilyen sok nő vállal munkát a háztartáson kívül, jelentősen megnöveli a jogos igényeket a bölcsődék, napközi otthonok, óvodák iránt. A nőknek is köszönhető, hogy nincs munkaerőhiány a városban.

Tíz évvel ezelőtt hét és fél ezren, ma pedig 12—13 ezren járnak be a környékről Szegedre dolgozni. Ha tovább javulna a helyközi közlekedés, még többen jönnének, hiszen Csongrád megyéből manapság is legalább 6—7 ezren más megyébe utazgatnak boldogulásuk után. Reméljük, mihamarabb visszatérnek, mert itt is megtalálják számításukat. A szegedi téeszekben már 22—23 ezer forintot is megkeresnek a tagok évente, de a jó munkást a gyárak is megfizetik. Igaz, a még csak fejlődésben levő nehézipar, vagyis a könnyűipar túlsúlya miatt Szegeden kevesebb az ipari munkások átlagkeresete, mint Pécsett vagy Miskolcon.

Szeged már régen nem mostoha városa az országnak. Az 1950-es években még eseményszámba ment egy gyalogjárda építése is, manapság azonban intenzív fejlődésnek vagyunk tanúi. A párt és a kormány helyes gazdaságpolitikája meggyorsította az iparosítást. Nagy jelentőségű az olajbányászat megindulása, jóllehet — mivel gazdasági okokból a feldolgozóipar nem Szegedre települ — korántsem hoz akkora változást és fellendülést a város életében, mint kezdetben elképzeltük. De így is rohamos a fejlődés. Öt év alatt országosan 8,6, Szegeden több mint 20 százalékkal nőtt az iparban foglalkoztatottak száma, s jelenleg eléri a 36 ezret. Az egy ipari dolgozóra eső állóeszközérték ugyan még fele akkora sincs, mint például Miskolcon, de a gyarapodás 50 százalékos a többi városban kimutatott 15—20 százalékkal szemben. Kétségtelen: a jövőben is túlsúlyban marad Szegeden a könnyűipar és az élelmiszeripar, figyelemre méltó azonban, hogy a nehézipar növekedése 70 százalékos. A többi város helyzetében nem történt lényeges változás, kivéve Debrecent, ahol most 25 százalékkal nagyobb a nehézipar. Szeged iparának termelési értéke 1957. évihez képest — 1,7-szeres létszámnövekedés mellett — több mint ötszörösére nőtt, ami országosan is igen kedvező.

A mezőgazdasági termelés szép eredményekkel büszkélkedhet. A négy termelőszövetkezeti gazdaság a terméshozamokban is élen halad, ami nem csoda: közel kétszer annyi műtrágyát használnak, mint az országban átlagosan. Az üvegházi növénytermesztés továbbfejlesztéséhez van elég fűtésre alkalmas termálvíz. Arra törekszenek ezek a közösségek, hogy egyre tökéletesebben lássák el Szegedet hússal, tejjel, zöldséggel és gyümölccsel. A Felszabadulás Tsz tervében hatalmas, 60 ezer süldő befogadására alkalmas sertéstelep felépítése szerepel, azzal a céllal, hogy segítsen húsgondjainkat megoldani.

A fentiekből következnek tennivalóink a következő ötéves tervben. Muszáj hozzáfognunk a régi gyárak felújításához, hogy lényegesen növelhessük a termelékenységet. A tanácsi ipartól elvárjuk, hogy tartson önvizsgálatot, s forditson több gondot a szolgáltatásokra, a lakosság szükségleteinek kielégítésére. A ktsz-ek és a magánkisiparosok ennek érdekében mérjék fel, nemcsak a Belváros, hanem a külső kerületek igényeit is.

A város vezetősége jól látja: az építőiparnak is maximális segítségre van szüksége ahhoz, hogy a felfokozott követelményeknek eleget tehessen. Cél, hogy az építkezések, felújítások, emeletráépítések, közművesítések ésszerű módon, lehetőleg egy területen és egy időben készüljenek el. A következő tervidőszakban új kenyérgyárat, egyetemi kollégiumot szeretnénk építeni. Jó lenne befejezni a rókusi—móravárosi főgyűjtőcsatorna, az újszegedi biológiai kutatótelep építését, a kábelgyár kapacitásbővítését, a színház felújítását, a nyomda fejlesztését, a Kossuth Lajos sugárút rendbehozását, a második szegedi Tisza-híd tervezését stb.

Mindezt nem elég óhajtani. Egyetértést és kemény, fegyelmezett munkát követel a városfejlesztő nagy tervek megvalósulása. Tőlünk, ilyen vagy olyan munkakörben dolgozó szegediektől függ a jövőben is, hogy amit elhatározunk, azt el is végezzük. *(Folytatjuk.)*

F. NAGY ISTVÁN

Szezonkezdet a konzervgyárban

A konzervgyári szezonkezdet éppen annyit késett, mint az idei kitavaszodás. Más „normális" esztendőkben a zöldborsó feldolgozását már május 25-e táján megkezdik, most viszont június közepéig kellett várni az első szállítmányra. Végre aztán tegnap, csütörtökön begördült az első borsószemekkel megrakott teherautó a gyár udvarába és ma, pénteken reggel elkezdődött a régen várt szezon.

A szegedi gyárnak a kübekházi Sarló és Kalapács Tsz, a nagymágocsi Alkotmány Tsz, a szegedi Móra Ferenc Tsz, a Gorzsai Állami Gazdaság és a hódmezővásárhelyi Dózsa Tsz termel nagyobb mennyiségben zöldborsót. Ha későn is érik a borsó, mégis szép termésre számítanak, hiszen egy-egy száron 4—5 hüvelyt számlálnak, ami azt jelenti, hogy 20—25 százalékkal nagyobb hozam remélhető egy hold földről, mint a múlt évben.

A konzervgyár gépekkel segíti a betakarítást, s a borsócséplőkből bőségesen hullik a szem a teherautókra. A borsószemek egyébként 550 vagont töltenének meg. A konzervgyárban idén 950 vagon zöldborsót gyártanak, amelynek 80 százalékát külföldön értékesítenek majd, kisebb mennyiségben feldolgoznak földiepret — dzsemnek és fagylaltnak — és cseresznyét is. Ezekből a gyümölcsökből összesen 50 vagonnyit vásárol fel a Szegedi Konzervgyár.

Szegeden és Makón nyílik árvízi KISZ-tábor

Az árvízkárosultak megsegítésére hét önkéntes nyári építőtábort szervez a KISZ — jelentette be az újságíróknak pénteken a Magyar Sajtó Házában tartott tájékoztatóján Molnár György, a KISZ Központi Bizottságának titkára.

A KISZ Központi Bizottsága felmérte a sürgető teendőket, s úgy határozott, hogy az újjáépítésben kamatoztatja a fiatalok tenniakarását, itt van a legnagyobb szükség munkáskezekre. Ezért június 28-tól augusztus 23-ig hét nyári önkéntes építőtábort szervez: négyet Tivadar községben, egyet-egyet Csengeren, Jánkmajtison és Kishódoson. Csongrád megyében — Szegeden és Makón — két „árvízvédelmi anyagmentő" tábort nyitnak, az itt dolgozó fiatalok a gátakba beépített értékes anyagokat menti majd.

Ezenkívül természetesen munkához láthatnak a fiatalok a hagyományos építőtáborokban: 37 helyen több mint 30 ezren.

A KISZ középiskolás táboraiban 12 ezer diák üdülhet a nyáron, ötezren vehetnek részt júliusban és augusztusban a felszabadulási emléktúrákon, s mintegy százezer úttörő töltheti el a vakáció egy részét táborozással, országjárással. (MTI)

Fele fizikai munkás

Az újonnan felépülő családi házak tulajdonosai csaknem fele arányban fizikai munkások — állapította meg az a vizsgálat, amely a tanácsok építési osztályainak adatai alapján a magánlakás-építkezésekről gyűjtött tapasztalatokat. Alacsony viszont a termelőszövetkezeti és egyéni parasztok aránya. A családiház-építők általában szerényebb jövedelmű emberek: 83 százalékuk havi 2500 forintnál, 27 százalékuk 1500 forintnál kevesebbet keres. Budapesten az építkezők átlagos jövedelme jóval magasabb; a vidékiek többsége a háztáji gazdálkodás jövedelméből egészítette ki keresetét.

Új büfé a Marx téren

Új büfé, új tálalási rendszer, új vendégek. Régi vágya vált valóra a Marx téri autóbusz-pályaudvar várakozó utasainak: az Utasellátó Vállalat csinos büféjében ehetnek, ihatnak. Az ételek eldobható edényben vannak, a hozzájuk járó műanyag evőeszközt sem mosogatják el. Inni bort, sört, üdítő italokat és kávét lehet — töményt nem. A Nógrád megyei Jobbágyi Ktsz által készített, előregyártott elemekből összeállított büfé egymillió-ötvenezer forintba került.